

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

De non condemnando subdito non audito. Cap. IX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78821](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78821)

Quae, inquit, gubernationem insuauem reddunt, & asperam, haec ferè sunt.

Primum, in rebus iniungendis, si res ipsa, quae iniungitur, grauis sit, & importabilis: quod nonnunquam ex Superioris vel discretionis inopiâ, vel tenuitate iudicij poterit euenire.

Secundum, quod frequentius continget, si res non sit illa quidem in se ardua, sed is, cui iniungitur corporis aut animae viribus ad id oneris ferendum destituatur.

Tertium, si quicquid illud sit, quod iniungitur, id fiat verbis asperioribus, modoq; despotico; praeterim si suspicari quis possit, id ab aliquo immoderato Superioris affectu proficisci.

Quartum, si vrgeatur executio eo tempore, quo subditus non est probè dispositus, nec detur illi tempus, & auxilia, vt ipse se disponat.

Quintum, si tam grauiora, quam leuiora, eodem omnia exigantur ardore, imò aliquando leuiora etiam maiore, quod consona sunt peculiaribus quibusdam sensibus eius, qui gubernat.

Sextum, si omnes subditi rationes & excusationes primo statim aspectu, tanquam tentationes, eo benigne non audito, rejiciantur.

Septimum, si se suspiciosum Superior ostendat, & ita affectum erga aliquem, vt putet subditus, nullâ in re se posse illi satisfacere.

Octauum, si malam de subdito opinionem praeseruat, vt omnia in deteriolem partem interpretetur, quod reuerâ summopere affligit.

Nonum, si perfectionem Instituti & Regularum spectans Superior, nec se ipsum considerans, nesciat compati infirmitatibus, sed defectus exagget, cum errata reprehendit: in rebus verò iniungendis, non tanquam rationalem & volentem filium, sed tanquam inanime instrumentum mouere videatur.

Decimum, si ita loquatur, aut iubeat aliquid, vt aequinoce, atque obscure dicat, & quasi studio nolit intelligi, quo semper ei liberum sit subditum arguere: hoc enim mirum est, quantopere subditos pungat.

Vndecimum, si neget ferè, quae petuntur: est enim habenda ratio rei quae petitur, eius, qui petit, adificationis externorum & nostrorum; denique eius qui petit, utilitatis.

Duodecimum, si quae dubia sunt, scrupulosius & rigidius interpretetur.

His similia P. Claudij Monita supra posita sunt num. 47. 65. 66.

76. Nihil horum apparet in parentibus discretis, & bonis, suos filios paternè, non nouerearum more amantibus. Cum autem, vt Sancti docent, Spiritualis affectus erga sibi iunctos maior esse debeat, quam carnalis, quae Patres carnis dedecent, multò magis dedecent Superiores, qui sunt Patres suorum subditorum Spirituales. Ided non mirentur, si eorum subditi, non se eis syncerè aperiant; vti decet filios, quando vident Superiores se non gerere vt Patres. Sed praestat videre quid haec de re praescripserit Sanctus quoque Basilii; Antistes reliquorum Fratrum veluti charissimorum Filiorum Pater

Ambr. l. 9. & l. 11. O. ff. c. 7. Aug. l. 27. de verb. A. post. Chrysol. h. 10. de poenit. Bas. C. 6. l. mon. c. 22. Iustin. de charit. c. 15. B. Const. m. 6. c. 29.

curam suscipiens, diligenter, quid eorum singulis opus sit, considerabit: & quae conuenire visa fuerint remedia, curationesq;, quantum poterit, adhibebit: & quod reuerâ membrum, suae animo, siue corpore, infirmum fuerit, adhibita charitate, beneuolentiâque paternâ sustentabit.

Huc spectat, subditos malè tractatos ab aequalibus tueri, id ne fiat, prohibere & impedire; falsò accusatos defendere apud Superiores Maiores, & suorum famam intactam seruare. Si enim Patres carnales suorum ita filiorum famam tuentur, multò magis id debent facere Superiores, qui sunt Patres Spirituales suorum, non victrici, nec nouercae.

Deinde non statim ad correctionem paternam deueniant, quando vident subditum indispositum, vel turbatum. Quemadmodum perit Medici, inquit S. Ildorus Pelusiota, in morborum initijs, remedia haud temerè adhibent, verum aliquantisper expectant, dum morbus de acrimoniâ non nihil remittat, ac tum denique ad medendum se conferunt; eodem modo nec vigente marore, eum, qui praesens ipsius magnitudine, velut temulentia quadam laborat, obiurgare conuenit; nam alioqui sermonem, non secus ac collirium, inutilem imprudenter reddemus: verum posteaquam ad breue tempus mororis socios nos praebuerimus, ita demum ad curationem proficisci.

In hunc sensum noster P. Balthasar Aluarez & suo exemplo & scripto relicto pro Superioribus monebat: Cum subditus ex animi perturbatione resistit, contineat se ipse Superior, memor, quod ille ipse sit frater, membrum Christi, & imago Dei, & quod sit à demone irritatus. Quare si ipse Superior non sciat illum in illa occasione ferre, fieri potest, vt anima illa omnino pereat, pro qua Christus Dominus Noster mortuus est. Vtatur in tali occasione, benignitate & misericordiâ, cogitans, se quoque huiusmodi imbecillitati esse subiectum: gratiasq; Deo agat, quod ipsi dederit auctoritatem condonandi peccata: & hac ratione Deus ipsi grauiore defectus condonabit. Sit enim memor illius Apostoli sententiae, dicentis: Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Quare clamet tunc ad Deum, petens, vt vtrumque dignetur componere & placare.

CAPVT NONVM.

De non condemnando subdito non audito.

Hoc quoque impedit confidentiam subditi & sinceritatem in reddendâ Superiori ratione conscientiae, si subditum volentè se purgare: nolit audire, vel dū est accusatus ab aliquo non querat ab eo, quomodo se res habuerit, & quod peius est, condemnet non auditū. Talis enim modus non afferet cōsolationem subdito ex reddita ratione conscientiae; quae, debet reportari à subdito.

ditio. Est qui calamitates suas commemorare cupiunt, inquit S. Iudorus Pelusiota, blandè ac suaviter admittere oportet, ac posteaquam illi per huiusmodi sermone dolore leuati fuerint, tum demum eam, quam par est, medicinam adhibere. Nam si confestim ipsi ora obstruemus, tum inhumanorum hominum existimationem colligemus, tum remedium imbecille atque inualidam reddemus, nimirum ipsa doloris flamma illud repellente. At si mitigato dolore pharmacum imponamus, duplex lucrum consequemur; alterum, quod homini ac misericores erimus, alterum, quod morbum depellemus. Quod si non sineret afflictum, vel non afflictum loqui subditum, non tantum patris, sed ne quidem boni Iudicis fungeretur officio. Nemo enim non auditus condemnandus est. Quod si iam non auditus subditus, condemnatus fuit, saltem tunc, dum quaerit solatium, & cum quo debet à Superiore discedere, audiri patienter sine interpellatione debet. Ideò P. Claudius sapienter Superiores monuit cap. 4. numer. 11. Industriarum: Cum aliquis arguitur, predicendum, hac quidem esse delata, sed tamen non facile credere, qua dicuntur: cupere prouide cuncta ab eo cognoscere, idq; ne patet illi, se ex prauidicio damnatum; quod caueat diligenter Superior, ne pra se ferat. Et quamuis alioqui de re consideret, audiat tamen, antequam damnet. Quis enim Pater, qui filij culpam, vel infirmitate audiat, non libentius inueniat, vnde gaudeat, quam vnde ponat? Hæc P. Claudius. Non tantum enim Patris est, audire filium accusatum se defendentem, sed etiam Iudicis, seuerè & inique iudicare soliti, ob causas quatuor iam adferendas.

Prima causa, Quia id verat Spiritus sanctus in sacra Scriptura pro hac ipsa re citatà à SS. Augustino & Damaso: Priusquam interroges, ne vituperes quinquam. In Græco textu est: Priusquam exquiras, ne accuses: intellige primum, & tunc reprehende. Multi enim, inquit Noster Cornelius à Lapide, ex superbia & mentis leuitate, putantes se omnia scire, & intelligere, precipitant iudicium, illi, cum sinistri aliquid audiunt, credunt. Alij suas primas impressiones tenaciter retinent, ex quadam nature & phantasia pertinacià: vnde, quod semel illi impresserunt, constanter tenent, nec dant locum defensionis, & excusationi: imò si suas impressiones verè respici, & conuinci audiunt, agre ferunt: multò minus inquirunt, & explorant rei factiue veritatem; sed mox, quasi de illa certi, factum reprehendunt, vituperant, damnant. Quod sane temerarium est iudicium, & proximo iniurium, non tantum cum in publico tribunali à Iudice, vel coram Iudice id fit, sed etiam cum priuata vituperatione vel censurà id agitur. Monet ergo Stracides, vt in censurando prudentiam, & modestiam adhibeamus, nec quippiam vituperemus, nisi prius bonè examinatum, & discussum: quo facto, corripimus, sed iuste, &c. Hinc Iudici accusationem audiendi dicitur: Audi & alteram partem. Vnam autem Lancij Opusc. Tom. 2.

da accusatori, alteram seruato reo se excusanti, &c.

Hunc Ecclesiastici locum expendens Rabanus, ait: Qui iudicare proximorum facta, priusquam plenè causam vtriusque partis dinoscit, inordinate festinat, & ille se confusione dignum demonstrat, quia magis perinacem, quam prudentem se esse probat. Ideò S. Iob de se dixit, Causam, quam nesciebam, diligentissimè inuestigabam. Quod illi non faciunt, qui accusatoribus statim credendo, accusatos de veritate accusationis non interrogant, & veritate ignoratà, sæpè innocentes condemnant. Ignorantia enim Iudicij, inquit S. Augustinus, plerumque est calamitas innocentis.

Alio quoque exemplo (vt omittam alia) sacra Scriptura, vel potius Spiritus sanctus per eam, notat condemnare non auditum prius. Nam et si Deus optimè sciret quomodo peccauit Ezechias Rex, in ostensione thesaurorum suorum nuncijs Babylonis, tamen volens ob hoc peccatum punire Regnum eius, & in Regno ipsum quoque noluit punire, immò ne quidem prædicere eius punitionem, sed prius misit Isaiam Prophetam, vt accuratè examinaret factum Ezechiae, & tunc primum prædixit ei poenas grauissimas, quæ tamen non sunt executioni mandata nisi anno centesimo trigesimo septimo à factà ab Isaiâ prædictione. Id descriptum est 4. Reg. 20. vers. 12. inclusiue ad 20. & cap. 24. vers. 10. & seqq.

Secunda causa, Quia id verat SS. Patres, & Summi Pontifices, tum in Ius Canonicum relati, tum alij, tum hi: Ante omnes, antiquius cæteris occurrit exemplum, & responsum summi in Ecclesiâ Iudaicâ Doctoris Nicodemi, in Sanctorum numerum ab Ecclesiâ relati, datum Pontificibus & Phariseis, Christum capere satagentibus: Nunquid lex nostra indicat hominem, nisi prius audierit ab ipso, & cognouerit, quid faciat? Quamuis enim nulla lex scripta apud Iudæos hac de re extiterit, consuetudo tamen, quæ vim legis vbique habet, non permittebat quempiam inauditum damnari. Hinc in Iure Canonico, Causæ tertie nona quæstio est tota hac de re. Et causæ secundæ quæstio prima. In quâ hæc sunt Sanctorum Pontificum Decreta.

Sancti Augustini tale: Nos in quinquam sententiam ferre non possumus, nisi aut in conuictum, aut sponte confessum. Cui similia prorsus statuit Sanctus Felix Papa, & Sanctus Melchisedes Papa & Martyr, addens causam huius statuti ex lege naturæ petitam: Quod vultis non vobis fieri, alteri facere nolite. Et alio in loco S. Augustinus, scilicet libro 50. Homiliarum homilia quinquagesima. Noluit Deus hominem ab homine iudicari ex arbitrio suspicionis, vel etiam extraordinario usurpato iudicio; sed potius ex lege Dei secundum Ordinem Ecclesiæ, siue vltro confessum, siue accusatum, atque conuictum.

Idem Nicolaus Papa iussit Girardo Archiepiscopo Turonensi, restituere cuidam Presbytero ademptam Ecclesiam, quia non conuictus, nec confessus, erat pulsus ex eâ.

7. c. 3.
Ep. h. ar.
22. Aug.
ep. 165.

S. Euaristus Papa, postea Martyr, laudatus à S. Irenæo, S. Epiphano, S. Augustino, Deus Omnipotens, inquit, ut nos à precipianda sententia prolatione compesceret, cum omnia nuda & aperta sint oculis eius, mala tamen Sodoma noluit audita iudicare, priusquam manifestè cognosceret, quæ dicebantur. Vnde ipse ait: Descendam, & videbo, virum clamorem, qui

Gen. 18.
21.

venit, ad me, opere compleuerit, an non est ita, ut scia. Non idem hæc & alia multa, quæ ob prolixitatem capitulo non inferimus, per se inquirere dignatus est, quod ea ignoraret; sed ut nobis exemplum daret, ne precipites in discutendo negotiis & iudicandis esse-mus, & ne mala proximorum prius quisquam presumat credere, quàm probare: cuius exemplo monemur, ne ad profereendam sententiam vnquam precipites simus, aut temere indiligenter, probata, indiscussa, quoquo modo iudicemus &c. Mala verò audita nullum moueant, nec passim dicta absque certâ probatione quisque vnquam credat, sed ante audita diligenter inquireat, nec precipitanter quisquam agat aliquis. Et infra vetat etiam illum condemnari non auditum, quem ipse Iudex certò cum aliis sciret malialiquid fecisse.

Quando autem, inquit, crimen notum est Iudici, & aliis, aliquando reus inspicitur factum: veluti, si quis negaret se interfecisse eum, quem sub oculis Iudicis in conspectu multorum interfecit, hic quia se reum negat, sine examinatione feriri non potest.

Quoniam verò absentes accusati, dum absunt, audiri & examinari non possunt, idem quaestione 9. Causæ tertie, vetitum est condemnare absentem.

S. Theophorus Papa: Accusatori omnino non credi decernimus, qui absente aduersario causam suggerit, ante virumque partis iustam discussionem.

Et S. Eleutherius Papa: Cauent Iudices Ecclesiæ, ne absente eo, cuius causa ventilatur, sententiam proferant, quia irrita erit, imò etiam causam in Synodo prefato dabunt.

Et S. Calixtus Papa: Absente eo, quem accusare voluerit, quicquam accusator non credatur, quia sine scripto difficile est: per scriptum autem nunquam recipiatur: quia per scriptum nullus accusari potest, sed propria voce, & presente eo, quem accusare voluerit, suam quisque agat accusationem. Similia statuit Felix Papa, & Nicolaus Papa ad Gallionem Archiepiscopum Senensem, & Zepherinus, &c. absens, ait, hoc diuinis, & humanis legibus prohiberi.

S. Marcellus Papa: Non oportet quemlibet iudicari, vel damnari, priusquam legitimos presentes habeat accusatores, locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina.

S. Damasus Papa, Habetur, inquit, in Decretis Sanctorum Patrum sancitum: non ferre Canonicum quenquam Sacerdotum iudicari, vel damnari, antequam accusatores canonicè examinatos presentes ha-

beat, locumq; defendendi accipiat, id est inducias Ecclesiasticas ad abluenda crimina. Et causâ ill. quaest. 3. c. 75. S. Damasus Papa sic ait: Eorum causas qui accusantur, discutere non licet, priusquam canonicè vocati veniant, & presens per presentem agnoscat veritatem: & intelligat quæ ei obiciuntur. Quod per sapientiam Salomonis dicitur: Antequam serueris, ne reprehendas: intellige prius, & tunc increpa: antequam audias, non reprehendas. Et licet apertissima sit contrarium reprehensio, verum tamen oportet & ab his, qui dati sunt ad eorum examinationem, ordinem seruari. Et in epistola ad Episcopos Italix sanxit: Nullus vnquam iudicetur, antequam legitimos accusatores habeat, locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Denique Nicolaus Papa Remorum Episcopo sic scripsit: Necessè est, inquit, secundum sacrarum Scripturarum documentum, ac secundam iustitiam tramitem, & accusatum, & accusatorem simul adesse, & vnam partem quantacunque & qualicumque prædita sit auctoritate, sic prorsus audiri, ut alteri parti nullum præiudicium irrogetur.

Sed à multis præcipitibus, & offensis partium hic ordo audiendi partem vtramque non seruatur. Maxima pars generis humani, inquit S. Augustinus, indiscreto iudicio ad reprehendum prompta & parata esse probatur: cum tamen non ita se velit ab aliis iudicare, Propter hoc Scripturâ Diuina admonet, dicens: Priusquam interroges, ne iudices quenquam, & cum interrogaueris, corripe iuste. Omnis homo prius se vult interrogari, & postea si reus est, patienter tolerat reprehendi. Et quicquid nobis omnes volumus ab aliis fieri, instum est, ut hoc aliis studemus implere. Prius cum patientia interrogemus, & solliciti simus, ut cum aliquid certius agnouerimus, tunc, aut, si mala sunt, reprehendere, aut si bona, defendere valeamus.

S. Hieronymus Pelusiotâ l. ep. 17. S. Cyrillum Alexandrinum monet: Noli violentas sententias ferre, verum illata crimina iusto ac integro iudicio committe. Quandoquidem Deus etiam, qui omnia sunt antequam orientur, pro sua humanitate descendere, ac Sodomorum clamorem perspicere voluit, hinc nos ad res accurate perscrutandas, ac perpendendas erudiens.

Abbas Passor in Vitis Patrum eodem quo S. Euaristus Papa, & postea S. Gregorius Magnus, vsus est argumento, ad persuadendum Fratri Rosario cuidam scandalizato, ne crederet auditis quibusdam malis de alio Fratre. Deus audiens videret oculis suis.

S. Gregorius Papa, explicans illa verba S. Job c. 29. 16. Causam, quam nesciebam; diligentiissime inuestigabam; Hæc in re, inquit, notandum video, ne ad profereendam sententiam vnquam precipites esse debeamus, ne temere indiscussa iudicemus, ne quilibet mala audita nos moueant, ne passim dicta sine probatione credamus. Idque confirmat exemplo Dei supra citato à S. Euaristo Papa, quia nec Sodomitas puniuit, antequam illam descenderet, & videret, an opere scelera quæ complectens, quæ tamen erant

erant illi probe perfecta. Et alio in loco mo-
nit Marmianum Abbatem : Huius Precepti vos
pergrina necessarii duximus adhortandos quatenus nul-
lus personam attendentes, sed Dei timorem habentes
pro oculis ibi cum omni equitate, si qua vobis de Ni di-
cta fuerint, memores futuri iudicij, subtili debeatis in-
dagatione perquirere. Hoc autem indagari non
potest, nisi priusquam condemnetur, audiatur
accusatus.

S. Chrysoctomus ponderans, quomodo A-
dam & Eva post peccatum commissum occul-
tate se conati sunt, auditu voce Domini Dei de-
ambulantis in meridie in Paradiso, Omnipotens
Deus, inquit, qui sua sapientia res nostras dispensat,
videt diaboli malignitatem, & hominis peccatum,
mor astitit, & quasi mansuetus & benignus Iudex in
tribunalis errore & horrore pleno, sedet, & examinat
diligenter per hoc nos docendo, ne quem fratrum no-
strorum condemnemus, nisi causa antea diligenter cog-
nita: interrogavit enim Adamum Gen. 3. 13.
Quare hoc fecisti? Respondet Rupertus in Com.
2. 6. & Abulenlis, iudicario more interrogans reu
dissimulantem. Iterum alio in loco ponderans
Dei interrogationem, ubi est Abel, Frater tuus?
ait, idem Deum, etsi non ignarum rei, id rogasse; vt nos
deceat, nunquam causa non examinata, sententiam
contra Fratres debere ferri.

Idem alibi ponderans illa verba Gen. 11. Et
descendit Dominus Deus, vt videret Ciuita-
tem, & turrim, quam edificabant filij homi-
num, Vide, inquit, quomodo humano more Scriptura
loquitur. Et descendit, inquit Dominus, non vt humano
modo intelligamus, sed vt per hoc erudiamur nun-
quam temere fratres condemnandos, neque auditu solo
iudicandum, nisi pluribus argumentis prius certi red-
damur.

Idem alibi, Docens, inquit, omne genus hominum,
quid licet magna valde etiam confessa sint peccata,
non antea tamen pronuntiandam sententiam, quam
manifeste demonstratione fiant, inquit: (Gen. 15. 21.)
Cum descenderim autem, video, virum iuxta elamo-
rem ipsorum, qui ad me venit, perficiant, vel si non; vt
sciam, Docere nos vult, quod opus sit magna diligen-
tia, & non auditu solo peccatores condemnandi sint,
neque sententia ferenda, nisi comprobatio precedat. Au-
ditans hec omnes, non enim solum ij, qui pro tribunali
sediunt, obseruare hanc legem debent, sed & nullus
viquam ob nudam accusationem proximum condem-
net. Idcirco enim, & post hec B. Moses Spiritu S. affla-
tus admonet, dicens: Auditum vanum ne accipias &c.
Et alio in loco, illa ipsa verba Dei ponderans,
Nominis, inquit, doceri a Deo, vt ne temere fidem ver-
bi adhibeatis, neque si quis aduersus alterum quippiam
dicat, facile credendum esse, verum ubi prius ipsi dili-
genter palpanerint, & rem ipsam experimento didice-
rint, tum demum est credendum. Atque hac de causa in
alio Scriptura loco dicebat: Nolite credere omni verbo.
Nihil enim a vitam hominum euerit, & pessundat,
ac si quis statim iis, que passim dicuntur, fidem adhi-
beat. Hoc etiam Propheeta Dauid prophicans dicebat:

Detrahentem secretu proximo suo, hunc perseque-
bar.

Et S. Isidorus Pelosiora, S. Chrysoctomi Dis-
cipulus, scribens ad Taurum Hyparchum: Tum 36,
recta iustitia Regula seruatur (o virtutis illius, que
a Prælato requiritur verissimum examen.) cum
accusationem disceptatio sequitur, disceptationem pro-
bationem sententia pro criminum qualitate supplicium
constituens.

B. Laurentius Iustinianus: Qui alius imperant,
singulorum causas subditorum exquirant vt propria,
Decet Iudices semper mature incedere, & queque dili-
gentissime inuestigare. Non erubescant interrogare, que
sciunt.

S. Ambrosius: Ne virgeat & impugnes, cuius cri-
men non deprehenderit. Per solam autem accusa-
tionem deprehendi nequit.

Quin & ipsos Apostolos hoc sanxisse, testis
est eorum discipulus coeuius, & successor in
Romano Pontificatu S. Petri, S. Clemens Ro-
manus. Dicimus, non oportere iudicia ex altera tan-
tum parte constituere: Nam si vnam tantum personam
audieritis, absente altera, neque se defendere aduersus
obiectum crimen, temereq, sententiam damnationis tu-
leritis, rei interitus & participes criminatoris esse apud
Deum iustum Iudicem reperiemini.

Tertia causa, quia ipsi Ethnici diligenter hoc
cauerunt, & commendauerunt, tum verbis, tum
factis, ne vllus condemnaretur accusatus, quin
prius audiretur. Nam vt bene obseruauit post
alios Gregorius Tholosanus: Hoc substantiale est
iudicij, ante sententiam, plene vtrumque audire & in-
terrogare, a. neque tantum vni deferre, vt alterum iu-
dex audire contemnat. Sicq, se facturos sacramento He-
braica Iudices promittebant, vt est apud Demosthenem,
b. de accusatore & defensore pariter audiendo. Memi-
nit & Lucianus, c. item Aeschines, d. & Aristides, e.
apud quos concluditur, iudicem, vt ipse Demosthenes, f.
loquitur, præbere se ipsum iudicem equalem virique,
& communem quo ad auscultationem: & pari ratio-
ne vtrumque audire. Eo pertinet lex 12. tabularum; g.
per quam Iudex, nisi vtraque parte præsentis litigan-
tium, de causa cognoscere non poterat.

Idem merito Festus Præfectus Iudeæ, postu-
lantibus Principibus Sacerdotum, & Seniori-
bus Iudaeorum, damnari Paulum inauditum,
respondit: Quia non est Romanis consuetudo damna-
re (scilicet ad supplicium) aliquem hominem, prius-
quam is, qui accusatur, præsentis habeat accusatores.
Quod eius responsum probarunt, & citarunt
in suis Decretis, S. Marcellus, & S. Damasus Pa-
pe Nec verò soli Romani, inquit Lorinus: talem con-
suetudinem habent, verum etiam cuncta gentes, &
quotquot ductum & dictamen rationis sequuntur. Id-
que in iure Ciuili cautum est, h. Hinc tritum il-
lud proverbium: Audi alteram partem. Idem Ale-
xander sedens Iudex, alteram claudebat aurem, vt
integram seruaret reo, i. Et cum Numerius fur-
tum sibi obiectum insita ratione strenue refel-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

qui accu-
sari. Cau-
sa. q. 9.
Lot. Act.
25. Com.
h. Auth.
vi omnes
obed. in S.
si verb.
col. 5. Er
Authent.
de testib.
§. & hac
vero. Col-
lat 7.
i Plutar.
in Apo-
phtegm.
k. Amm.
l. 18. Act.
16. 37. &
c. 22. 25.
m. l. inau-
ditum. ff.
ad l. Cor-
nel. de fi-
car. l. i. c.
de requi-
rēdis reis.
n. l. 2. de
iis qui
sunt sui
vel alieni
iuris §.
seder ma-
ior.
s. l. 2. c. 29.
dub. 11.
num. 92.
Th. 2. 2.
q. 67 a 3.
ad 3. Nau.
c. 25. n. 9.
Cai. V.
homici-
dium.
Sor. l. 5.
de iust. q.
1. a. 3.
f. de tripl.
gen. bo-
norum.
de infl. &
regim.
Prælat. c.
15. col. 3.
l. 202. de
temp.

leret, Delphidius autem Orator documento-
rum inopiā percitus exclamaret: *Ecquis, foret ius-
sime Caesar, nocens poterit esse vsquam, si negare suffe-
cerit?* Respondit Iulianus, qui causam audiebat:
Ecquis innocens esse poterit, si accusasse sufficiet, k. Id-
eō meritō Paulus Apostolus, bis à Romanis ip-
sis hanc legem violatam esse in se, conquestus
est, dum in dictā causa, se non audito, punitus
esset, instigantibus Iudæis, à Magistrato Poli-
tico.
*Rei inauditi & indefesti, inquit Tacitus, tanquā
innocentes pereunt.*
*Sed neque à Patre filius, m. neque seruus à domino
inauditus damnari poterat, n.*
Hinc benè infert Lessius, o. nec inferiorem
Iudicem, nec sui remum, posse accusatum non
auditum condemnare, etiam si certō sciat esse
reum priuata notitia: præsertim, si causā sit non
criminalis, nec crimen atrox. Id què confirmat
authoritate D. Thomæ, Nauarri, Caietani, Soti.
Et §. Dico quarto, n. 99. ait: *Lessius Princeps, quan-
tumuis sit certus de crimine, non potest ordinarie con-
demnare, nisi citatum & auditum. Est communis Do-
ctorum Ratio est, quia contra facere, esset auferre ar-
ma reo quibus se iure potest defendere, negando crimen,
si est occultum, vel certe excusando eo modo, quo pote-
rit. Vnde iure gentium hoc receptum est. Imò videtur
esse iuris naturalis. Nam Clement. Pastoralis, versus fi-
nem dicitur: De crimine graui delato, facultas defen-
sionis, que à iure naturali prouenit, adimi non valet,
cum illa tollere Imperatori non licuerit, qua iuris na-
turalis existunt.*
Idè bene Menander: *Inexaminatum ne punias
vllum.* Et Seneca in Medea.
*Qui statuit aliquid, parte inaudita altera,
Aequum licet stauerit, haud æquus erit.*
Quocirca prudenter processit Pilatus, & iuxta
leges non tantum iustitiæ, sed etiam humanæ
charitatis, dum noluit suam contra Christum
ferre sententiam, etiam si testes haberet eum ac-
cusantes, spectato humano iudicio, omni excep-
tione maiores, nimirum omnes Principes, &
Seniores populi ac Sacerdotum, & totam ferè
gentem Iudæorum, sed iussit Christum Domi-
num, vt se defenderet, & ad obiecta sibi crimi-
na responderet, et si sciret ea illi falsò adscribi.
Proinde crudeliores sunt Pilato ij Superiores,
qui accusatos subditos in re alicuius momenti,
condemnant, & multo magis, si puniant, prius
non interrogatos, nec auditos.
*Quarta causa, quia, vt bene ait S. Bernardus,
Hæc est lex naturalis Societatis, vt omnia, quæcumque
nobis fieri volumus, aliis non faciamus. & qua nobis
fieri volumus, aliis impendere studeamus. Quod, &
Superioribus seruandum esse naturæ dictamen,
præclare ostendit B. Laurentius Iustinianus.
Quis autem est tam hebes, qui non videat nem-
inem id cupere, vt non condemneret non au-
ditus, etiam si extra forense Iudicium eius causa
tractetur: *Omnis homo, inquit S. Augustinus, prius**

se vult interrogari: & postea, si reus est, patienter tole-
rat reprehendi. Et quicquid nobis omnes volumus fieri,
iustum est, vt hoc in aliis studeamus implere: propter
illud, quod scriptum est: *Omnia, quæcumque vultis, vt
faciant vobis homines, & vos facite illis. Hæc enim est
lex & Propheta.* Idè supra citati aliqui Sancti
Patres, hoc ipso principio naturæ in medium
allato, veratit quenquam non auditum con-
demnare. Hoc autem naturæ principium etiam
in priuatis, & non forensibus iudiciis locum
habet, vt & monitum Spiritus S. ab Ecclesia-
stico suprâ citato scriptum, & pro nostris Supe-
rioribus alia monita à P. Claudio tradita suprâ
commemorata.
Aduertit Rupertus in cap. 3. Genes. Adam &
Eua interrogari de crimine commisso, & nō
interrogari serpentem, quo inaudito pœna illi
infligitur, solus enim diabolus condemnatur
inauditus, de quo & vera purgatio tanquam de
patre mendacij, & penitentia desperatur. *vt in c. 1. la-
dith. §. 11.*
*aduertant Prælati, inquit noster Didacus de Ce-
lada, se, tanquam demones tractare subditos, quos sus-
pectos de aliquo crimine, illos non interrogant. Non est
hic iustitia zelus, sed seuitia & furor. Et in hūc sen-
sum adducit Kupertus illud Pl. 94. secundum
multitudinem iræ suæ non quæret. Quasi dicat
Dauid: cum Deus ob nefarias blasphemias, & atrociora
hominum flagitia (de quibus ibi sermo) in iram agitur,
non querit, nec audit homine ipsum damnat & punit.
In homine istiusmodi rigor, ira est, furor est: iustitia
non est. Nam iustitia, iudiciario more, interrogat reum.
Imò in lege Gratia, deposito antiquo rigore, non aded
Christus (sicut in demonem, qui Marci 5. v. 9. fistitur
ante Christum, vel de nomine interrogatur. Et interro-
gabat eum Iesus. Quod tibi nomen est? Latetne Chri-
stum huius diaboli nomen: nec interrogationibus illum
præter interrogaciones ingeminans: quod inuicit Euan-
gelista dicens: *Interrogabat. Interrogat, non ignorat, in-
quit S. Chrysologus; Seruat ordinem cogitatoris, implet
Iudicem, nomen interrogat, vt de conditione discutat,
Producam locum alium ex Psal. 138. v. 23. ad idem
comprobandum imprimis opportunum. Satis erat notus
Deo Dauid, & eius peccatum, & tamen sic ad Deum
vt Iudicem (qua communis expositio est) loquitur: *Pro-
ba me Deus, & scito cor meum, interroga me, & co-
gnosce semitas meas: Quasi dicat: Tu vt pote omniscius,
probe nosti me, meaq; omnia: sed nunc Iudicem agis,
proba, id est, discute, & inuestiga delictum meum more
humano, & sic scito cor meum, id est, cum inuestigauer-
is, scire te existima, quod alias sciebas: & cum peccata
mea sic sciueris, nō interroga me, & cognosce semitas
meas, hoc est, me sciscitari, vt cognoscas & iudices de de-
licto meo. Ac si non satis esset Dauidis crimina scire
Deum, vt Deum: sed postquam sic illa nouerit, iuridicè
probanda esse. Hæc Celada apè, qui ibidem ad-
dit: *Mittitur Ionas ad Niniuem, vt Dei nomine ini-
met Niniuus Diuinam sententiam, & subuersio-
tante vrbs minas. Recusat Propheta missionem, & in
nauem ascendit, vt aliò contendat. Illud exasperatur
mare, tumens fluctus, & atrocissimâ tempestate inuā-****

CAPVT DECIMVM.

De bono modo exigendi rationem Conscientie a subditis.

Bonorum subditorum officium est, & de sue animæ spirituali profectu sollicitum, totam conscientiam suam Superioribus suis aperire, nil boni maliue celando, quod ad eorum directionem, gubernationem, & tum præseruationem à malis, ac periculis, tum ad promotionem in bono virtutis, conferre possit.

Hinc ab Apostolorum temporibus hæc consuetudo in Congregationibus benè institutis viguit SS. Patrum doctrinâ & exemplis confirmata. Hoc enim suasis S. Petrus Apostolus, teste suo in Pontificatu successore, S. Clemente Romano; S. Antonius Abbas, Abbas Pæmen apud Ruffinum, Palladius in hist. Lausiaca, c. 28. S. Basilii filius Regulâ sua 26. & 44. S. Benedictus c. 7. Regulæ suæ & c. 46. Cassianus non in vno loco, & apud illum Abbas Moyses Coll. 2. c. 10. & 11. S. Dorotheus ser. 5. & S. Bonaventura l. de 6. alis c. 7. B. Iulianus Abbas c. 8. & B. Iustinianus lib. de obedient. cap. 20. Huius rei exempla, præter Cassianum refert S. Iohannes Climacus gr. 4. col. 2. 7. 8. 12. & gradu 5. col. 5. Authior vitæ S. Bernardi l. 1. c. 6. & S. Anselm. l. 1. c. 17. Proinde S. Ignatius Pater noster constituit, tanquam rem magni momenti, vt omnes subditi quotannis Superioribus suis rationem suæ conscientie reddant plenam, siue in confessione, siue extra illam. Quocirca, vt illam subditi suis Superioribus & Patribus Spiritualibus sincerè manifestent, Superiores & Patres Spirituales ipsi, ad hoc cooperari ex parte suâ debent.

Ad hoc autem omnium maximè Superiores allicient Subditos, si sciuerint subditi & crediderint, eo modo accipi à Superioribus rationem conscientie, quo eam à suis accipiebant antiqui Sancti Patres, & post eorum tempora S. P. N. Ignatius, & ab eo edocta Societas vult eam accipi, idque præscriptum habet in ipsis Constitutionibus & Ordinationibus nostris, nunc à me hoc loco diligenter ponderandis.

Hoc est, vt non tantum seruato secreto, sed etiam paterne exigatur ratio conscientie, & nõ iudicialiter, quemadmodum præscribitur in Instructione II. pro Superioribus n. 1.

Secundò. Vt ibidem additur, ne hac notitiâ ita vtantur, vt subditorum animi offendantur: suspiciantur, se ob eam rem, aut notam aliquam, aut periculum adituros, ne minus commodè à Superioribus tractentur.

Tertiò. Cùm ibidem quædam Superioribus vetita fuissent, occasione acceptæ rationis conscientie, causa subditur: Nam ex eo subditi à sua aperiendâ conscientia deterrerentur vehemener. Vnde

itur nauis, & pessum it. Consulunt caeleste Numen, & querunt causam sanctissime tempestatis. Miserunt sortes, & cecidit fors super Ionam: & dixerunt ad eum, Indica nobis, cuius causa istud malum sit nobis? quod est opus tuum: & que terra tuarum vadis? vel ex quo populo es? tuæ Vrget tempestas, iam propè adest naufragium, & aduersus eum, quem Diuina fors designat ad supplicium, tam morosè cunctantur? Proiciatur in mare Ionas, & cessabit tempestas. Num diuina fors falli potest? tam morosè crimen illius scrutantur? & rei confessionem expectant homines gentiles, & nequam? Quem fors iudicauerat cogunt propriâ voce confiteri, ait Glossa interlinearis. Eleganter ad rem. Homines illi, alii flagitiosi, & idololatra periclitabantur, Deus iudicauerat Ionam esse causam tempestatis: magnum periculum erat in morâ: Et tamen existimant tam grande nefas fore, hominem inauditum & indefensum condemnare, vt morosissimè cunctentur in procellâ sanioris, vt de eius patria, populo, religione, & crimine disquirant sigillatim. Cogentes propriâ voce confiteri, ne hominem damnent, à propriâ voce non desensum.

Quod si ipsi Superioribus faciendum præscribunt Sacri Ecclesiæ Canones, & Summi Pontifices, quanto magis ij arcere non debent subditum, quin sua ipsedum vult, & petit, proponat quæ habet, sicut purgetur in ipse Superior ad hoc excitare debet subditum etiam renitentem, vt pro se loquatur. Quocirca benignissimum cor P. Claudij Superiores monuit: Vt ubi venisset fuerit ad colloquium (etiam iudiciale) iniuriam eum Superior hilari fronte, vt omnia aperiat, pollicetur fructum, promittat se, si quid reuerà in eo desideretur facillè mutaturum, quia non alio animo, quam ex charitate, fecit. Sinat eum motus animi sui aperire, licet verbis incompofitis & acerbioribus, nec tam illa attendat, quam infirmitatem. Vbi se aperuerit, excipiat eum suavissimè, incipiat docere in singulis &c. Et multa talia facienda suadet, paternum agendi modum spirantia, ab omni minarum, & conuicio-rum, & reprehensionum acerbitate alienissima.

Quod tanto magis obseruandum est, quia vt expertus obseruauit idem P. Claudius, procliuè sit, vt de eodem, qui non rectè ambulat, de quo putant Superiores non habere optimam opinionem, esse inter illos aliquam offensionem, multa ad eum deferantur, non ita explorata, interdum & exaggerata.

Sed quia à multis monita illa præclara non leguntur, vel lecta non inhaerent memoria, vel potius à consuetudine tractandi despoticè subditos, obruntur, hinc fit, vt iudicialis acrimonia (immo peior iudiciali, vt aliàs offensum est) pro paternâ benignitate habeatur, & tam multarum insinceritatum & amaritudinum, in ratione conscientie, & aliàs, sit causa,

C. 1. 1. 3. Recogn. Ruff. l. 3. Vir. PP. num. 176. 177. & l. 2. c. 30. Call. l. 4. Instr. c. 8. 27. 29. Et l. 6. c. 18. Et l. 11. c. 16. Et l. 12. c. 20. Exam. c. 4. 5. 24. 35. 36. 3. p. Conf. c. 1. 5. 12. 4. p. C. 6. 5. c. 10. 5. 5. 6. p. C. 6. 5. c. 1. 5. 2. 9. p. C. 6. 5. c. 3. 5. 19. 82.